

„Câtă vreme stă între două suflute o minciună, de o iubire adevărată, întregă, nu poate fi vorba...”

- Al. Vlahuță

NATIUNEA

continuitate pentru neam și țară

Informație, opinie și atitudine publicistică

Epidemia va trece, dar rănille „apelurilor” de acum vor rămâne...

Cezar Adonis
Mihalache

Nici măcar cu arma la tâmplă nu ar fi trebuit să pună așa ceva!... Nu e!... Și nu pentru că toți aceia pe care îi tratează acum de parcă ar fi parte a unei leprozerii a Diasporei și-au rupt hainele pentru a-l vota, pentru a-l face președintele Țării care trebuia să aibă grijă de fiecare român, nu asta mai contează acum, ci pentru că un șef de stat nu are voie să ceară așa ceva națiunii sale. Niciodată, indiferent cât de înfricoșătoare ar fi vremurile, amenințările și, mai ales, mârșăviile celor ce, în timpuri de restriște, privesc în altă parte...

Și chiar dacă vremurile sunt grele, tulburi, dar și tulburate de slaba judecată a acelora ce ne conduc, a cere Diasporei să nu vină acum acasă nu înseamnă nici pe departe responsabilitate!... Ci lașitate, neputință, lipsă de empatie și, mai ales, o crasă indiferență față de frământările unor oameni care au un drept sacru. Acela de a se întoarce acasă când simt, când cred, când au încredințarea și credința că așa le va fi bine. Ba chiar și când doar urmează unui spirit de turmă... Pentru că Acasă sunt rădăcinile în care ei cred. În care încă mai cred...

Da, dacă rostirea președintelui ar fi fost făcută de pe frontul luptei cu virusul, de lângă paturile celor bolnavi, din preajma medicilor și a asistentelor carne de tun, ori, și mai dramatic, din apropierea locului de despărțire de cei dragi, în acest ritual de acum al înmormântării, atât de bizar, atât de rupt, atât de sfărâmat de credințele și obiceiurile noastre, poate ar fi fost de iertat. Pentru că nu ar mai fost doar cuvintele unui președinte către Țara sa, ci ale unui om îndurerat, zdruncinat, chiar și înfricoșat. Dar Apelul președintelui nu a fost făcut dintr-un spital... Nu a fost rostit nici de la căpătâiul unui muribund... Ci a fost un discurs cu vorbe periate, rostite de pe prompterul unei antecamere a comunicării către țară, a pregătirii țării pentru mesaje antrenate, motivaționale, dar care sfârșesc prin a fi doar grețoase. Pentru că acesta este gustul lașității, al indiferenței, al obtuzității în asumarea emoțională a momentelor tragice pe care le trăim.

Și a fost un apel hidos

și prin construcția sa, și prin felul de rostire, nu gravă, ci agravant acuzatoare la adresa celor ce vor să vină Acasă, dar și prin raportarea la Sfintele Sărbători... Acum, când porțile Bisericilor au fost oricum ferecate, atât de zăvorâte din afară că pare că nici măcar clopotele nu mai au dreptul să-și sune jalea de dincolo de ele...

Mesajul ar fi putut fi construit altfel... Ar fi putut să le spună diasporienilor, veniți, pentru că Acasă este casa voastră, nu cetatea drepturilor mele de a decide, dar să știți că vă așteaptă restricții. Și veți sta în carantină cu mult mai mult decât vor dura sărbătorile. Veți sta cu mult mai departe de familiile voastre poate decât dacă ați fi rămas acolo, în acea necasă de azi a Diasporei.

Dar este mai simplu așa, cu „apeluri”, cu îndemnuri, nu?! De ce să ridicăm zone de carantină lângă punctele de frontieră? De ce să punem în mișcare aparatul diplomatic al consulatelor pentru a organiza venirea acasă a românilor? Poate chiar cu solicitări de reîntoarcere trimise din timp de români către consulate, pentru ca autoritățile să gestioneze împărțirea acestei reveniri, pe zile, săptămâni... Poate că această întoarcere acasă înseamnă pentru unii dintre ei repatrierea definitivă... Pentru că mulți nu mai au nici o certitudine acolo. Dar aici le rămâne, indiferent de lipsuri, Casa.

Or, cine va răspunde dacă și unul singur dintre acei români care au vrut să vină Acasă, poate se va fi îmbolnăvit tocmai pentru că a rămas în zonele infectate, pentru că a fost invitat, aproape somat, să nu vină acasă „de aceste sărbători”?... Cine îi va avea pe conștiință pe cei ce se vor fi stins departe de meleagurile lor pentru că au rămas acolo?... Pentru că, nu țara gazdă, ci țara mamă le-a cerut asta?... Și cum te vei mai putea numi președintele tuturor românilor când ai ridicat garduri între Acasă și Diaspora, ba, și la nivelul diasporienilor, lăsând, aproape implorând, aproape mituind, doar anumite porți deschise doar pentru că acum ai nevoie de serviciile medicale ale unor semeni de care până acum nu ți-a păsat?...

Cum să vii cu un asemenea „apel” după ce în țară ți-a intrat, trecând prin vămi ca prin brânză, toată „diaspora” infrațională? Toată acea pleavă care ne-a făcut de

râs în Europa și care, iată, acum, a avut întâietate la „repatriere”! Iar pe oamenii cinstiți, muncitori, adevărații diasporeni, îi pui să stea acolo, să nu vină de parcă ar fi leproși! Dar poate că, măcar acum, toți aceia care au denigrat aderarea și europeanizarea noastră, care au cerut felurite RoExituri, vor înțelege că, măcar din perspectiva infraționalității pe care am „exportat-o”, Europa ne-a fost un adevărat scut, degrevându-ne mulți ani de presiunea infrațională a unor scursuri sociale pe care i-a ținut la ea...

Așadar, un „apel” indecent și de neiertat... Care ar fi avut o rațiune în prima clipă a certitudinii extinderii pandemiei... Atunci ar fi avut un rost... Dar președintele a lucrat și lucrează într-un anacronism evident... Pentru că nu este un adevărat șef de stat, îmbrăcând la nevoie și cămașa sacrificiului pentru țară, el este doar un președinte de titlatură... Și erau, în schimb măsurile precare nu mai are nici măcar minimul interes de a-și afișa și falsă empatie, pentru că nu mai are rostul singurei energii care îl pune în mișcare, propriul folos electoral. Iar dacă unele acțiuni ale ministrului de Interne, Marcel Vela, de la solicitarea publică pentru arborarea de către populație a drapelului la ordinul intern de difuzare a Imnului Național prin megafoanele mașinilor ministerului (măsuri care în orice altă țară ar fi fost reperate și ar fi avut susținerea populației, pentru că solidaritatea unei Națiuni se manifestă sub notele Imnului și la vederea simbolurilor țării) s-au lovit de un zid, au fost chiar ridiculizate, dându-li-se o nuanță patriotardă, este și din cauza anacronismului în care se raportează în mod real președintele vizavi de „românii lui”...

Un stat nu este puternic doar când își protejează cetățenii de acasă!... Ci toți fiii, oriunde ar fi ei răspândiți în lume! Și da, când epidemia va trece, rănille „apelurilor” de acum vor rămâne... Și în consemnările gazetarilor, și în cărțile de istorie, dar mai ales în suflutele noastre... Și oare cum vom mai îndrăzni să ne cerem unire de drept, reîntregirile, întoarcerea acasă a fiilor risipiți prin lume, când noi ne-am lăsat înstrăinați din prea teribila frică de acum?...

Războiul cu... pandemia!

Al. Stănculescu
Bârda

Au trecut multe epidemii sau pandemii peste lume de-a lungul veacurilor. Despre unele știm că au lăsat în urmă munți de cadavre, despre altele nu știm mai nimic. Cine n-a auzit, spre exemplu, de ciumă, de holeră, de gripa spaniolă și multe altele. Documentele din vremea acelor epidemii sunt îngrozitoare. Am avut prilejul să parcurg câteva asemenea documente din perioada 1780-1885 și ele priveau Banatul. E vorba de peste 1.100 documente din arhiva fostei Profierii a Mehădiei. La sfârșitul veacului al XVIII-lea și începutul celui de-al XIX-lea satele și orașele erau pustiite de boala ucigașă, iar autoritățile erau în mare alertă. Medicii recomandau oamenilor să consume cât mai mulți castraveți...! Acesta era nivelul medicinei de atunci.

Dacă medicamentele nu erau, în schimb măsurile precare ventive sunt demne de luat în evidență și astăzi. Ele înscriu o adevărată pagină în istoria legislației privind medicina legală. Vom menționa câteva reglementări de acest gen, ca să vedeți că cele de acum nu sunt abuzuri ale cuiva, ci dau curs unei tradiții: 1) Interzicerea de a ține mortul descoperit de la deces până la înmormântare; 2) Obligația ca decesul să fie constat de medic și acesta să elibereze certificat după 48 de ore de la deces; 3) Obligația de a dezinfecta trupurile celor morți de boli contagioase cu varnestins; 4) Interzicerea de a transporta morții dintr-o localitate în alta; 5) Anunțarea organelor de stat cu privire la decesele datorate unor boli contagioase; 6) Obligația de a evita adunările de rude, cunoscuți și prieteni la casa mortului; 7) Obligarea parohiilor de a construi capele și case unde să fie ținute morții înainte de înmormântare; 8) Interzicerea de a mai construi morminte în curțile bisericilor; 9) Interzicerea de a înmormânta morții în grădinile, curțile caselor sau în alte locuri în afara cimitirelor rânduite pentru fiecare localitate; 10) Evitarea aglomerațiilor la slujbe; 11) Evitarea împărțirii celor bolnavi împreună cu cei sănătoși; 12) Izolarea bolnavilor de boli contagioase; 13) Incinerarea obiectelor care au aparținut, ori care au fost folosite de către cei afectați de boli molipsitoare; 14) Denunțarea fără întârziere a celor ce dădeau semne de boală; 15) Raportarea oricărui caz de boală sau de deces suspect de către preoți autorităților;

Serie Nouă
Anul IX
Numărul 459
15 - 21 aprilie 2020

16) Interzicerea deshumărilor în vederea „spălării oaselor”; 17) Interzicerea deshumărilor de oseminte ale celor bănuți că ar fi strigoi sau moroi; 18) Popularizarea tuturor ordinelor, poruncilor și oricărui documente pe această temă venite din partea autorităților civile, militare, bisericesti etc.; 19) Curățenie desăvârșită în case, îmbrăcăminte etc.; 20) Hrană consistentă pentru întărirea organismului, ca să lupte cu boala; 21) Evitarea tuturor vicilor și activităților, care ar fi dus la epuizarea organismului; 22) Văruirea cât mai des a locuințelor; 23) Evitarea unor alimente, precum fructele, pepenii, porumbii verzi(!); 24) „Cel mai bun mijloc vindecători împotriva colerei(holerei) e apa de poame de boabe de pin(...), care să face și să întrebunțază așa: poamele să pisează mai înainte în pivă, apoi, așa pisate, se fierb și apa de aici străcorată, încă caldă fiind, să bea”; 25) Suspendarea posturilor, indiferent care ar fi ele; 26) Prezentarea urgentă a tuturor celor ce au semne de boală autorităților și mai cu seamă medicului; 27) Interzicerea de a însoți înmormântările de pomeni și parastase; 28) Înfundarea fântânilor de pe marginea drumurilor etc.

Acestea sunt câteva din măsurile preventive luate de autorități în timpul epidemiilor de ciumă și holeră. În situația unei asemenea epidemii, cei afectați erau fie scoși din localitate și lăsați să moară de boală și de foame prin păduri, fie erau sechestrați în case, unde-și găseau moartea. Se formau echipe la nivel de localitate și acolo unde apărea un caz de ciumă sau holeră, echipa respectivă venea și bătea scânduri peste ușile și ferestrele acelei case, lăsând pe proprietari înăuntru ca să moară. Este cutremurător cazul unui preot surprins într-o astfel de casă în timp ce împărțea un bolnav. Și el a fost sechestrat în acea casă, unde și-a găsit și moartea. În documentele menționate se găsesc mențiuni că cei izolați prin îndepărtarea de localități ajungeau să se hrănească cu coajă de copaci sau chiar cu carne din cadavrele celor morți.

Sunt pagini de istorie românească, momente prin care au trecut înaintașii noștri, care erau mult mai dezarmați decât noi în fața unor astfel de epidemii. Oricum, ei erau conștienți că este mult mai ușor și mai ieftin să previi decât să vindecii.

Presă, parte și reflex în vremuri...

Corneliu
Vlad

Un confrate de profesie spunea că în îndelungata lui carieră de gazetar a făcut de fapt nu una, ci câteva meserii, ca ziarist, atât de mult s-a schimbat totul în câteva decenii. Dar presa nu este în criză, presă este în reînnoire, ne dă vestea bună un expert european în mass-media. Oglindă, cel puțin programatică, a actualității, presa nu se poate extrage din realitatea pe care are menirea asumată să o prezinte și să o comenteze, nu poate fi imună la condiționările momentului. Este de fapt ea însăși și parte, și reflex ale vremii sale.

Mass-media românească din cele trei decenii ale democrației de azi are de aceea o traiectorie asemănătoare celorlalte sectoare ale societății: frământată, tumultuoasă, mereu dornică de – sau obligată la – schimbare, la înnoire, în continuă confruntare cu obstacole de tot felul, cu succese, dar mai mult cu eșecuri și neîmpliniri, mereu aspirând la mai bine sau resemnându-se împinsă într-o stare ingrată. Iar pariul presei cu libertatea de expresie nu este doar lupta zilnică cu adversități dintre cele mai diverse, ci și lupta cu propriile vulnerabilități. Unele dintre ele ale presei de pretutindeni în lume, altele comune tuturor sectoarelor vieții publice din țară, altele specifice domeniului. Niciodată în istoria ei de câteva secole presă românească nu a avut de întâmpinat atâtea probleme, niciodată nu a avut de gestionat și dezlegat atâtea situații de neocolit.

Mass-media din România, ca întregă presă a lumii, este astăzi antrenată într-o revoluție informațională cu impact direct și existențial asupra ei. Explozia de informații, difuzarea lor instantanee la costuri tot mai mici, noile tehnologii, complet diferite de cele de până mai ieri, implică un efort considerabil pentru toți cei ce contribuie într-un fel sau altul la producția de presă. Revoluția informațională a coincis în fosta Europa Răsăriteană cu marile răsturnări și reșezări geopolitice și la nivelul fiecăreia dintre statele regiunii care au instituit democrația, inclusiv liber-

tatea de exprimare și de opinie.

Dacă evenimentele din România anului 1989 sunt sau nu revoluție se mai discută și azi înfocat, dar nimeni nu poate contesta că presa românească a cunoscut atunci o revoluție. Dintr-un instrument al puterii și propagandei oficiale, presa a devenit, printr-o transformare radicală, vector al democrației și valorilor sale, a fost de fapt, din primele clipe, unul dintre promotorii schimbării.

Începând din anii 1990 s-au transformat radical și conținutul și forma, noul context în care se face presă, condițiile de exprimare, posibilitățile și limitele exercitării profesiei de ziarist, tehnologiile aplicate, factorii exogeni cu impact asupra mass-media, capacitățile materiale de tipărire și difuzare a presei. Toate acestea și multe altele sunt complet altele decât cele de până în 1989.

Aceste două mari solicitări – revoluția informațională și schimbarea democratică – au pus mass-media și ziaristii în fața unor probleme cu totul noi, de o amploare, profunzime și complexitate fără precedent. Asumarea noii sale meniri este fapt cert, chiar dacă procesul nu a fost – și nu este încă nici astăzi – încheiat.

Am participat, la începutul anilor 1990, la un seminar internațional pe tema „Presă în țările post-comuniste din Europa Răsăriteană” organizat de o fundație din Elveția, unde s-a dezbătut raportul dintre obiectivitate și nonpartizanat, pe de o parte, și militantism, pe de altă parte. Raportul a fost, după opinia cvasigenerală, în favoarea presei de atitudine, combativă, tranșant fixată pe o poziție partizană, fapt care o îndepărtează, nu o dată, de realitate și adevăr. Situația a apărut odată cu nașterea presei libere de cenzură, în primele săptămâni și luni după 1989, lucru într-un totul explicabil și chiar necesar atunci, în plină bătălie pentru putere, dar – fapt regretabil – continuă și astăzi, când cu greu ar putea fi găsit un organ de presă care să nu fie afiliat mai mult sau mai puțin explicit la o tendință politică, la un partid, la un grup de interese sau altul ori sub influența și controlul unui patronat care o folosește în propriile lui scopuri. Am dezvoltat această idee într-un studiu

întocmit în cadrul unei burse NATO și am relatat atunci un episod din primele câteva săptămâni ale lui 1990, când cotidianul „România liberă”, unde eram unul dintre editori, a titrat într-o zi „Ziarul România liberă cere demisia lui X, vicepreședinte al Frontului Salvării Naționale”. A urmat o campanie susținută a ziarului pentru înlăturarea din funcție (a doua în stat, atunci), ceea ce s-a întâmplat în cele din urmă. Dar, am comentat în analiza mea, ar fi posibil un asemenea demers într-unul dintre marile ziare europene sau americane, adică în state cu o democrație stabilă, așezată, unde presă tratează astfel de probleme cu o atitudine nepasională, nepătimașă? Este cât se poate de clar că un climat politic și social furtunos și pasional imprimă un ton ridicat și discursului jurnalist. (În treacăt fie spus, dar fapt deloc ne semnificativ, campania – inclusiv gazetărească – dezlănțuită în acest moment împotriva președintelui Trump arată că și în statele democratice cu o respectabilă tradiție democratică, normele deontologice sunt suspendate în situații critice, de criză politică acută.)

Ziarul și gazetarii de ziar nu vor dispărea, ne asigură „Washington Post”, despre care se spune că este cel mai serios ziar din lume. Cu niște ani în urmă (în aprilie 2011), cotidianul american spulbera într-un articol câteva dintre cele mai încăpățănate mituri ce se tot croșetează pe seama viitorului presei scrise. Un mit devenit banalitate repetă la nesfârșit că ziarele ar fi în declin peste tot în lume. Numai că statisticile arată că, în ultimii câțiva ani, difuzarea ziarelor, la scară mondială, a crescut cu câteva procente, iar numărul titlurilor a sporit. Că ziarele sunt în ascensiune în țările emergente și pierd teren în țările dezvoltate, e altă poveste.

Alt mit ar fi că presă tradițională pierde în fața Internetului. Nu e adevărat, susține Tom Rosenstiel, directorul seriosului Pew Research Center's Project for Excellence în Journalism. Consumatorii de informație de pe Internet își încep goana electronică după știri tot pe site-urile ziarelor „pe suport hârtie”.

Nici televiziunea nu este un dușman fatal al presei, cum cred mulți. Telespectatorul este în general

un om care caută la TV mai ales divertisment, socializare, decât informații riguroase, analize și comentarii.

Iar radioul este, de cele mai multe ori, o sursă complementară de mobilare a timpului, când ai o altă îndelețnicire principală și, printre picături sau în paralel, te mai pui la curent cu ce se întâmplă în țară sau în lume.

În sfârșit, mijloacele electronice de socializare de tipul Facebook, Twitter etc., au și partea lor informativă, nu întotdeauna credibilă, dar găzduiesc și opinii dintre cele mai năstrușnice, de cele mai multe ori nedezmințite sau combătute în numele adevărului.

Despre multe scrie un „zilier” la ziar, dar dincolo de felurile efemere sau permanente ale anului „dintre milenii”, este de semnalat fișa clinică a unei presei bolnave într-o societate bolnavă. Un simptom deja cronicizat, care subminează credibilitatea mass-media, căci îi alungă publicul, este mistificarea realității. Prin răstălmăcire, prin omisiune, prin fel și fel de tertipuri moștenite parcă de la presa bolșevică. Ce e incomod pentru Putere, ce deranjează, nu există. Ca, de pildă, marile manifestații antimondialiste și anti-FMI sau ale „revoltaților” din diferite state occidentale, care sunt de obicei ignorate sau au parte de o tratare succintă și superficială. Și astfel, asupra unor evenimente semnificative, amplu mediatizate de presa mondială, mass-media din România păstrează o vinovată tăcere.

Boală grea a mass-media e și diversivitatea, devenită din soluție operativă și punctuală, strategie savant ticluită. Peste cititori se revarsă valuri de drame din lumea mondenă sau interlopă, cu tot ce pot însemna ele: scandaluri, violuri, crime, rețele de prostituție, batalioane de pedofili. Subiecte cu infinit mai mult palpit decât, bunăoară, privatizarea frauduloasă a unui Combinat industrial sau cutare declarație insolentă a cutărui personaj politic. Toată această manipulare urmărind abaterea atenției opiniei publice de la problemele reale, grave, cu care aceasta se confruntă, prin exacerbarea infracționalității de drept comun.

Și din interior mai este atacată presa, de viruși periculoși, constituiți într-o

adevărată mafie, a așa-zișilor directori de opinie și agenți de influență. O structură nefastă „având legături subterane cu tot ce înseamnă sfera de influență, de la lumea interlopă, internă și internațională, până la vârfurile structurilor cele mai oculte, ghidonate de puternicii zilei, ce vor să-și subordoneze întreaga lume”.

Ce tratament ar fi de prescrip diagnosticului atât de complicat al presei democratice românești aflată, vai, în floarea tinereții? De pildă, obligarea, prin lege, a editorilor, a patronilor din presă să-și publice proveniența capitalului. Sau, până una-alta, măcar obligația de a se publica dreptul la replică atunci când un material incriminator pe nedrept forțează adevărul. Ia să ne gândim: de când n-am mai văzut un drept la replică prin ziare?

Orice atingere adusă libertății presei și a ziaristilor înseamnă și o lezare a democrației. Într-un mod de-a dreptul straniu, în clipa de față, când se spune că Războiul Rece s-a încheiat, lumea nu e mai detensionată și, la fel de straniu, în loc ca democrația să câștige teren, devine tot mai clară, în multe părți ale lumii, tendința de a ignora democrația liberală, de a o deturna (într-una iliberală), de a-i altera credibilitatea (prin fake news) sau de a o încălca în modul cel mai brutal.

Binomul organic democrație-presă nu este și nu ar putea fi contestat, dar în clipa de față, când „trebile merg la vale” în lume, este și el tot mai solicitat. „Climatul de ură față de ziaristi, care se dezvoltă mai ales în Europa și în Statele Unite, amenință democrațiile – aprecia raportul anual din 2018 al organizației nonguvernamentale Reporters sans frontiers. Iar discursurile urii și atacurile împotriva presei nu mai sunt astăzi doar apanajul statelor autoritare”.

Parcă prea dure asemenea aprecieri, mai ales că nu vin de la vreun autor sau ong oarecare, ci de la o instituție de notorietate a societății civile (e drept, și ea cu minusurile ei).

- continuare în pagina a 4 a -

Presă, parte și reflex în vremuri...

- urmare din pagina a treia -

Dar iată că raportul menționat are argumente concrete. „Patru dintre cele mai puternice reculuri s-au produs în Europa”. În Cehia, președintele Milos Zeman a apărut la o conferință de presă cu un Kalașnikov – machetă cu inscripția „Pentru ziariști”. În Slovacia, fostul premier Robert Fico i-a făcut pe ziariști „prostituete murdare antislovaçe” și „hiene idioate ordinare”. Ungaria a coborât în clasamentul libertății presei (întocmit de aceeași organizație) cu două locuri, după atacurile și măsurile la adresa presei ale premierului Viktor Orban. În țări europene (Slovacia și Malta) au fost uciși doi ziariști, iar amenințările cu moartea din partea grupărilor mafioate împotriva ziariștilor sunt frecvente în Bulgaria (pe ultimul loc, dintre statele din UE, în clasamentul citat), Polonia, Italia, Muntenegru. În Serbia, presa a căzut cu zece locuri în clasamentul libertății presei.

„Există o neliniște foarte puternică în ce privește democrațiile europene, declara Christophe Deloire, secretar general al Reporters sans frontieres, căci Europa e „departe de a fi continentul în care libertatea presei este cel mai bine garantată”. Acest model slăbește, căci indicele cu cea mai mare degradare este Europa”. Cea mai puternică lovitură aplicată libertății presei s-a dat, așadar, potrivit raportului, în state europene (pe locurile următoare în acest clasament se situează țări din America Centrală, Africa, Asia-Pacific, spațiul post-sovietic și Asia Centrală – acestea din urmă „la concurență” cu Orientul Mijlociu și Africa de Nord). Deteriorarea condiției presei se datorează, potrivit autorilor raportului, „amenințărilor și insultelor liderilor politici, ingerințelor puterii și agresiunii organizațiilor criminale care operează în Europa”. Din documentul organizației civice – care, să nu uităm, este instituția unei bresle – sunt de reținut în primul rând gravitatea stării de fapt în presa lumii, dar și o serie de accente (iarăși) cel puțin insolite.

1. Într-un context internațional cu mai puține și mai puțin grave conflicte militare ca în trecutul apropiat, situația presei se înrăutățește.

2. Nesocotirea – sau atentatele asupra – libertății mass-media este mai accentuată în Europa, unul dintre leagănele istorice ale democrației moderne.

3. Este de-a dreptul stupefiant că atacurile cele mai dure ce vizează presă se produc în state din Europa Centrală, care și-au dorit decenii în șir, în perioada postbelică, libertatea și democrația, ba, mai mult, chiar după ce aceste idealuri au fost – sau părea a fi – atinse.

4. Sfidările evidente cu care se confruntă media și gazetarii – susține organizația lor profesională – vin în primul rând din partea clasei politice de la putere (dar, trebuie adăugat, și alți factori – cercurile de afaceri, imixtiunea altor state, propriile vulnerabilități ale presei etc.).

Publicația „Vox Europ” constată „eroziunea modelului european”, dar remarcă și faptul că „niciun responsabil al UE nu a condamnat aceste atacuri” (după cum declara, poate prea tranșant, un responsabil al Reporterilor fără Frontiere). Iar UE „ar putea face mult mai mult pentru împotriva degradării libertății presei în Europa, începând cu condamnarea hărțuirilor judiciare, adică a proceselor intentate de către responsabili politici împotriva ziariștilor și în mod deosebit a celor de investigații sau independenți. Ciudățeniile din lumea „celei de a patra puteri” și din relațiile sale cu celelalte trei puteri în stat (dar și cu altele) sunt mai multe, însă, cel puțin pentru noi, bizară este poziția oficială a unor state vest-europene și a liderilor de la Bruxelles atunci când evaluează condiția presei în România. Raportul aici prezentat (și publicat în primăvara anului trecut) clasează România pe locul 44 din 180 de țări în ce privește libertatea presei și așază țara în rândul acelorora cu o situație în presă „mai degrabă bună”. Dar după numai câteva luni, România avea să fie obiectul unor critici, reproșuri, discursuri și documente aspre sau dojenitoare relative la presă și la relația presă-putere din țară. Subiect devenit acut în ajunul preluării de către România a președinției rotative a Consiliului European, când s-a indus în discursul politic și mediatic vest-european o adevărată campanie defavorabilă României – și la modul gen-

eral, dar cu referire specială și la adresa tratamentului aplicat presei (cu mențiune mai ales la momentul demonstrației de protest din august 2018).

Situații greu explicabile, dar asupra cărora este de reflectat. Mai ales că în alte state europene (inclusiv Franța) s-au produs încălcări grave la adresa libertății de exprimare, iar UE și alte foruri și personalități europene n-au reacționat atât de dezlanțuit cum au făcut-o față de România. Presa liberă a apărut și se dezvoltă într-o societate democratică, chiar dacă independența absolută nu există sau, cum zicea cinic-eufemist Engels cândva, „libertatea este necesitatea înțeleasă”. În acest sens, presa din România a cunoscut după 1989 o tranziție și o metamorfoză pentru care cercetătorii în materie propun variante de periodizare. Cea mai apropiată de realitate pare a fi structurarea schițată de Liviu Antonesei, care definește trei etape de evoluție, numite de el eroică, comercială și a tabloidizării-isterizării. Prima etapă este acum de domeniul istoriei recente, iar celelalte două coexistă de fapt și configurează presa românească a momentului. Ca un corolar al disfuncționalităților democrației și libertății de exprimare trebuie menționat procesul de radicalizare și polarizare a mass-media. Dintr-o a patra putere în stat sau chiar prima contraputere, cum îndrăznesc unii să o numească, presa scrisă și TV (mai puțin cea audio) riscă să devină o portavoce politică, fie a Puterii, fie a Opoziției. Libertatea de exprimare, inclusiv prin presă, nu poate fi pusă sub semnul întrebării și din acest punct de vedere presa românească se află pe un loc onorabil (44) între cele aproape 200 de state cuprinse în clasamentul cel mai recent, deja susmenționat, al libertății presei în lume întocmit de organizația Reporters sans Frontieres. Dar presa din România, asemenea presei de pretutindeni, are de făcut față unor importante sfidări: tehnologică și profesională, politică și legislativă, dar nu în cele din urmă și de natură economică. Calitatea materialului de presă depinde de calitatea gazetarului, o profesie care continuă să se practice la noi oarecum „haiducește” și într-o ambiguitate și un relativism mai

rar întâlnite în alte profesii (cu excepția carierei politice, la fel de dezinvolt (ne)reglementată legislativ și profesional). Agent veterinar nu poți să fii dacă nu ai patalama la mână că ești pregătit să o practici, dar ziarist poți să fii dacă știi să citești, să scrii sau să dictezi. Ziarist poate fi oricine, nu este obligatorie la angajare dovada unei pregătiri profesionale la o instituție de învățământ abilitată, deși în vremea noastră abundă și sunt în trend facultățile de jurnalism și comunicare. Legislația specifică presei (nu în sensul introducerii de restricții care ar atenta la libertatea de exprimare) este insuficientă și precară. În orice îndeletnicire cu impact public există reglementări clare în privința exercitării sale, nu și în domeniul mass-media. Mari hiatusuri sunt și în ce privește conținutul produsului presei scrise. Au dispărut genuri gazetărești importante și cu tradiție precum investigația proprie, reportajul. Sectoare importante ale realității sunt ignorate sau tratate doar prin grilă politică, iar exemplul cel mai evident este realitatea din provincie, din țara profundă, viața județelor, a unor zone și localități cu problemele lor specifice care-și găsesc rar loc în presa națională. Comentariul politic derapează frecvent în pamflet, actualitatea internațională se rezumă adesea la mondenități și senzaționalism, iar evenimente și procese de peste hotare, începând cu cele din vecinătatea imediată a României sunt prezentate deficitar, deformat, ori pur și simplu ignorate. Anchetele de opinie sunt adesea tendențioase, cuvântul cititorului nu-și află locul și ponderea convenite, dezbaterile publice pro și contra sunt mai degrabă evitate, chiar cele pe teme acute ale zilei. Credibilitatea presei este prejudiciată și de prezentarea unor materiale cu caracter publicitar sau propagandistice ca produs redacțional. Toate aceste neajunsuri îndepărtează cititorul de presă și au efect direct și asupra audienței și eficienței presei. Într-o analiză a sa, Reporters sans Frontieres denunța, deși nu întotdeauna într-o manieră obiectivă, provocările și neîmplinirile cu care are de-a face gazetăria noastră, dar și autoritățile statului: „politiizarea excesivă a presei,

mecanisme de finanțare coruptă, aservirea politicii editoriale intereselor proprietarilor media, false informații”. Politica față de mass-media a guvernelor succesive ale României din ultimele trei decenii a fost, de regulă, de dezinteres sau de tratare ca problema subalternă, iar sprijinul, inclusiv legislativ și financiar, al statului față de presă și ziariști, mult sub situația în materie din statele democratice. Pauline Ades-Mevel, responsabil al zonei UE-Balcani a Reporters sans Frontieres, remarcă: „La 12 ani după intrarea sa în UE, într-un moment în care România preia președinția instituțiilor europene, RsF cheamă autoritățile române să dea dovadă de responsabilitate pentru a evita o nouă degradare a libertății presei în țară. Bucureștiul trebuie să facă totul pentru a garanta independența editorială a presei, a împiedica instrumentarea ziariștilor de către oligarhi și interesele lor și a lupta împotriva dezinformării, pentru a permite românilor să acceadă la o informare fiabilă, necesară bunei funcționări a democrației”. Făcând abstracție de viziunea alarmistă a acestei percepții, ea conține totuși un sâmbure de adevăr și este oportună în contextul încercărilor și intențiilor unor oameni politici de a impune restricții libertății de exprimare prin calificarea calomniei și insultei ca fapte penale. Presa românească a fost vulnerabilizată și prin traducerea în justiție și condamnarea, pe drept sau pe nedrept, a unor patroni de presă pentru corupție, ceea ce a făcut ca astăzi mass-media din România să devină, cu câteva excepții, cvasimonopol al unor trusturi străine de presă.

În concluzie, se poate spune că presa din România, aflată încă în plin proces de democratizare (ca întreaga societate) nu este nici mai bună, nici excesiv de rea față de presa din alte state democratice și se confruntă cu același gen de greutăți și piedici ca pretutindeni, mai ales ca în statele cu democrație emergentă din partea noastră de lume.

De-am fi agitat drapelul demnității după cum ne-am vânturat cârpele predării...

Cezar Adonis
Mihalache

Dar unde ne sunt filosofii?... Unde ne sunt scriitorii?... Unde ne sunt artiștii?... Unde sunt toți aceia care, în vremuri tulburi, ar fi trebuit să fie și ei în prima linie, sacrificându-se pe sine, măcar pe sfertul jertfei pe care o fac medicii, asistenții, rezidenții, să fie și ei acei doctori de suflete ce își rup din propria ființă pentru a ține vie starea de spirit a unei națiuni...

Dar toți aceia care, până mai ieri, ne invadau, ne sufocau, stau acum grifulii de o parte... Unii s-au refugiat în catacombele imaginii lor „de drept”, de unde își plâng de milă, aproape cerșind subscripții publice din partea acelor pe care, nu-i așa?, i-au distrat, i-au amuzat, chiar dacă umorul de scenă a devenit doar unul pervers... Alții, „filosofează” încă despre felul „personal” de a ieși din izolare în formele de merit ale meditației pentru neam și țară, a scriiturilor de scriu pentru aceleași inexistente sertare de acum 30 de ani (căci și a macula maculatura e o pricepere, nu?!) a formei în care, aidoma vre-

murilor de atunci, nu neapărat „alți” filosofi, „alți” scriitori și, aproape, nici „alți” artiști, cel puțin ca mentalitate de a strânge pentru sine, și-au pregătit meticuloasa revenire dintre, e drept, altfel de „regimuri”...

Vremurile de încercare de acum au pus la îndemâna intelectualilor ocazia de a străluci, de a lumina, de a aduce un rost „cetății”... De a crea, de a încerca să creioneze... Dar pustiul parcă niciodată nu a fost atât de nemărginit... Suntem mai săraci spiritual ca niciodată... Mai descărnați în curajul de a ne asuma lupta și de a scrijeli pe pereții aceleași „cetăți”, măcar manifeste... Nimic, însă... Nici epigonice imnuri... Nici vorbe scrise cu sfert din ruperea de carne de acum trei decenii...

Un pusti al spiritului peste care flutură doar cârpele albe ale acelor intelectuali mult prea „rasați” în lașitatea lor, așteptând să punteze, să filosofeze, să satirizeze doar după ce vor fi văzut cum a pustiit vântul pandemiei sufletele celorlalți... Cum le-a pustiit ori, poate, vor avea surpriza să constate, dar va fi prea târziu pentru spiritul lor

„liber”, cum a umplut sufletele oamenilor simpli... Pentru că, neavând încărcătura și dimensiunea care să le dea dreptul la erori și lașități, inclusiv aceea de a fi lipsit din fața „cetății” (în timp ce au fost totuși în ea, bine înfipti, să nu piardă cumva viitoarele recolte de laude!), nici măcar înturnările „păunesciene” din primăvara lui '90 nu le va mai spăla imaginea...

E drept, flamura Demnității cetății a fost vegheată de preoți... De ei, cu dăruirea lor de a se ruga fără a aștepta să se minuneze intelectualii de mucava de harul lor hristic! De ei, cu avântul de a purta simbolurile și încredințările oamenilor pe aleile biciuite de molimă!... Dar lor le-au fost aruncate vorbe de ocară... Au fost ridiculizați... Detestați public pentru că au fost prezenți acolo unde nici măcar umbra lașității „intelectualității” noastre nu ar fi stat să inspire din ucigătorul virus...

Unde v-ați ascuns, voi, filosofii și sociologii? Unde sunteți apărătorii limbii? Pentru că „mirenii” lumii rasate, mult prea neputincioși în meditațiile

despre nimic, nu aveau cum să înțeleagă conceptele pe care le foloseau imitativ. De ce nu ați venit să-i opriti din acest tembelism, cu adevărat globalizator, al sădirii în mental a unor noțiuni azi, ridicole, dar mâine, poate, definatorii?... Cum de ați îmbrățișat cu atâta nonșalanță formula distanțării sociale? Tocmai voi, mari lectori și mari dezlegători de mesaje ale literaturilor-avertisment?!...

Nici Orwell nu și-a închipuit poate că o distanțare socială va fi atât de bine inserată în limbaj și comportament... Și în mentalitate, cât de curând... Când va ajunge argument și fundament al adevăratei distanțări „intrum civitas”. Nu ați militat măcar pentru a înlocui o denumire atât de falsă (falsă acum, dar una atât de posibilă a fi fundație pentru realitatea zilei de mâine). Pentru că a sta de parte de celălalt, a nu-i strânge mâna, a nu-l îmbrățișa, nu înseamnă distanțare socială. Dar poate duce la asta...

Acum suntem în etapa unei distanțări sanitare preventive față de ceilalți. Căreia, chiar așa ar trebui să-i spunem:

Distanțare Sanitară de Siguranță (DSS).

Și unde sunt toate acele „ruperi de cămeșe” ale scriitorimii? Unde sunt ei când un mare târg de carte abandonează, își flutură cedarea în fața pandemiei... Se predă și intră la cutiuță protejării... Nu neapărat a distanțării sanitare necesare... Măcar formal ar fi trebuit să protesteze în fața anulării celei mai importante întâlniri a lumii culturale... Pentru că nu trebuie să ne predăm!

Să smulgem cârpele friicii intelectuale de pe „cetate”! Manifestările culturale, precum „Bookfestul”, se pot amâna, se pot reprograma! Dar nu le anulați!... Altminteri, cum o să-i priviți în ochi pe copiii voștri, când ei vor fi mers să-și susțină examenele, oricât de târziu în vară sau oricât de devreme în toamnă sau chiar iarnă, iar voi ați girat lașitatea intelectuală?...

„De ce m-ați dus de lângă voi/ De ce m-ați dus de-acasă...”

Vasile
Lenchișan

În momente critice nu poți să nu te gândești la destinul tău actual, deoarece până acum, în fuga noastră cea mare pe afară, mereu amânam această clipă de confruntare cu noi înșine. De ce ne gândim acum la situația noastră? Vedem că azi nu mai avem nicio demnitate ca popor, cei ce se învârt pe sus au lăsat demult țara de izbeliște în fața molimei periculoase, nu mai avem industrie națională, pe care în vremuri de necesitate strategică să o punem în slujba securității Omului, suntem colonii ale corporațiilor mari, trăim într-o societate plină de suflete mici, nu pentru că nu ar putea fi mari, ci foarte mulți se lasă oproșiți sub vremi, ticăloși își fac de cap și se distrează de minune, clanurile de îmbogățiti se numsc partide, merg cu mașini de ultim răcnet la congresele lor, societatea s-a împărțit în foarte bogați în raport cu cei săraci și amărâți de soartă, pe care-i vezi rătăcind „pe-atâtea căi răzlețe” și nimeni nu se apropie cu iubire de ei.

Și deodată ai revelația poeziei lui Octavian Goga, pe textul căreia s-a compus o romanță, cântată cândva de români în vremuri de tihnă: „De ce m-ați dus de lângă voi,/ De ce m-ați dus de-acasă?/ Să fi

rămas fecior la plug,/Să fi rămas la coasă./ Atunci eu nu mai rătăceam/ Pe-atâtea căi răzlețe./ Și-aveați și voi în curte-acum/ Un stâlp la bătrânețe./ M-aș fi-nsurat când isprăveam/ Cu slujba lampăratul./ Mi-ar fi azi casa-n rând cu toți.../Cum m-ar cinsti azi satul...”. Deosebit de dramatice sunt astăzi câteva sintagme, acum, în epoca uciderii – deocamdată cu vorba – a „pensionarilor”: „Aveați și voi în curte-acum / Un stâlp la bătrânețe”. Cât de cinstiți/respectați erau bătrânii în copilăria mea din satul meu drag din mijlocul Câmpiei Transilvaniei?

Aveau în ograda lor stâlpi la bătrânețe, de obicei ficiorul cel mic, care le aducea părinților o noră și continuau bunul mers al gospodăriei. Cei fără urmași, bătrâni și slabi, nu erau lăsați de izbeliște de societate. De câte ori mă trimitea mama, copil fiind, la astfel de bătrâni cu câte o oală de lut cu lapte, ori caș, ouă, făină de curuz, câte o bucată de pâine. Le duceam bucuroși, deși mă cam temeam de câini, să nu fie dezlegați. Altă sintagmă pe care o privim acum cu alți ochi, plini de uimire, este cea care implică dorul celui rătăcit și pierdut în lume de a fi avut șansa, dacă rămânea acasă, să fie cinstit de tot satul.

A „cinsti”, în vorbirea populară este mai mult decât a fi respectat, pentru că poți fi re-

spectat din diplomație, cu niște cuvinte și atitudini seci, dar cinstirea/ a cinsti e ceva sublim, vine din inimă, cu o învălire de empatie plină de căldură și curată ca lacrima. Și câtă nevoie are omul de cinstire și de iubire? Am lăsat la urmă versurile: „Atunci eu nu mai rătăceam/ Pe-atâtea căi răzlețe”. Ce-nseamnă această rătăcire pe căi răzlețe? La țară, în lumea satului, vine de demult, dintr-un lung exercițiu de civilizație, un singur drum de urmat, nu sunt căi răzlețe: cel al demnității prin muncă îndârjită. Palmele crăpate și fața arsă de soare și bătută de furtuni e semn distinctiv al acestui unic drum, chiar în conțorsiunile anotimpurilor.

Ce s-a-ntâmplat cu noi, cu destinul nostru? De câte ori nu am fost pe căi răzlețe în totalitarism și pe când să ne găsim calea demnității, după 1989, a apărut lumea șarlatanilor, netrebnicilor și nedemnilor la cărma societății. Oamenii buni au fost dați la o parte, pentru că nu consonau cu clica și îngâmfarea lor. Și așa, sufletele mici s-au înmulțit, văzând cel rătăcit pe căi răzlețe că nu mai are cine să-l cinstească, nu mai e nimeni care să-și iubească poporul, nu mai e nimeni care să-i apere avuțiile pe care le-a acumulat în timp și că democrația a luat-o razna. Am auzit că o fabrică românească de automobile căutate pe tot

meridianul a fost vândută de ticăloși la străini, după 1990, cu o sută de mii de dolari și străinii respectivi au dezmembrat uzina și au vândut fierul cu trei milioane de dolari, îmbogățindu-se copios pe seama noastră. Așa a început sărăcirea noastră și comutarea drumului nostru pe zeci și sute de căi răzlețe, pe fundături strigătoare la cer, în loc să fim pe drumul cel bun. Acum, trebuie să cumpărăm echipamente de protecție contra pandemiei din alte țări, și timpul ne este extrem de nefavorabil. Lumea e în continuare prost alcătuită, cu bogați care au averi extrem de uriașe și cu săraci extrem de săraci, pe care nu-i cinstește nimeni, nu-i iubește nimeni. Nimeni nu-i impozitează cu procente uriașe pe cei bogați, și asta datorită „generozității” principului nediscriminării. Oare e un principiu bun al Omenirii sau o iresponsabilitate și o nedreptate uriașă? Dragii mei țărani cinstiți din satul meu de odinioară au plecat pe Coasta ca niște sfinți, respectând acel unic drum pe care l-au moștenit de la strămoși și ne e dragă memoria lor. Aici se potrivesc de minune și versurile poetului Vasile Militaru: „Și cu cât mă duce gândul,/ Peste vremuri înapoi,/ Tot mai sfântă văd icoana,/ Unui car cu patru boi.”

Am invocat această lume nu pentru a ne întoarce la

vremurile grele de demult, ci pentru a prelua demnitatea acelei societăți rurale, în raport cu rătăcirile noastre pe căi răzlețe, pe care le suferim din cauza unora puși pe furt, înșelăciune, incompetență, viață politică de clanuri, lipsă de respect și iubire pentru popor.

Și bine ar fi ca măcar din acest moment grav al României să ne eliberăm sufletele de micime, să nu mai rătăcim, să nu mai acceptăm de acum încolo să fim rătăciți de alții pe căi răzlețe. Niciunei instituții să nu-i mai permitem să ne facă mici și să ne desconsidere. Nu mai putem continua nicidecum cu lașitatea de a ne plânge mereu, de a face glumițe și de a capitula spre micimea sufletului, cu capul plecat. Parcă-i văd în fața ochilor pe bărbaiții satului copilăriei mele umblând pe drum și prin uliță falnici, cu capul sus și mândri de truda lor continuă și de înscrierea lor pe unicul drum pe care-l merită omul.